

Handelskampanjen

Innspill til avtalen om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India (Prop. 35 S)

Handelskampanjen takker for anledning til å sende innspill til avtalen om handel og økonomisk partnerskap mellom EFTA-statene og India. Det er viktig med demokratiske prosesser rundt handelsavtaler. Disse avtalene har mye å si for norsk lovgivning og de binder alle de relevante partene.

Innledning

Det er gledelig å se at EFTA har begynt å innføre bærekraftskapitler i sine handelsavtaler. Handelskampanjen synes det er fint at det omhandler både miljø og klima, men også menneske- og arbeidsrettigheter. Dette er en god start på veien mot bedre handelsavtaler.

Vi merker oss at Regjeringen skriver at "På norsk side har forhandlingsposisjoner vært løpende avklart underveis, både på politisk og embetsnivå". En involvering av folkevalgte, partene i arbeidslivet og sivilsamfunn i valg av posisjoner og prioriteringer, og en konsekvensutredning med tilhørende høringsprosess, ville styrket slike avtalers demokratiske fundament.

Videre kommer vi med noen konkrete kommentarer på deler av innholdet i avtalen.

Generelt

Vi merker oss at den norske næringsministeren ser for seg en økning i eksport til India gitt de reduserte tollsatsene (Frifagbevelgelse, 11.03.24). Handelskampanjen mener generelt at det i handel med utviklingsland er viktig å tilstrebe at ikke landets egen produksjon utkonkurreres. Særlig at produksjonen ikke *outsources* på grunn av dårligere arbeidsbetingelser og miljøstandarder, eller at handelsavtaler fører til økt gjeldsoppbygging og dermed ustabilitet hos handelspartneren. Det er viktig å heller jobbe for at arbeidsrettigheter og miljøstandarder har mulighet til å forbedres i landet. Vi ser at EFTA-landene har en negativ handelsbalanse med India (EFTA Trade Statistics). Det kan indikere en mindre sårbarhet for maktubalanse i handelsrelasjonene enn i avtaler med utviklingsland som stiller svakere ved forhandlingsbordet.

Overordnet ser vi at denne avtalens kapitler om investeringer og immaterielle rettigheter i større grad ivaretar et utviklingsbehov enn undergraver det, i motsetning til mange tidligere avtaler. Dette er positivt og viktig for å skape bærekraftig vekst i India.

At tvister løses med stat-til-stat-paneler er også en fordel for demokratiet i alle landene som er bundet av avtalen. Men skal Bærekraftskapitlet ha noen reell funksjon, må det opprettes rutiner der "Joint Committee" (artikkel 13.1.) har konsultasjoner i forkant av sine møter, både

med partene i arbeidslivet og sivilsamfunnet. På denne måten kan det følges opp at intensjonene i avtalen om å følge ILOs kjernekonvensjoner, FN-forpliktelser og nasjonale lovverk, som nevnt i artikkel 11.1, etterleves.

Kapittel 11: Handel og bærekraftig utvikling

Typisk for bærekraftkapitler i handelsavtaler er at de ikke setter noen nye standarder, men bare bekrefter partenes eksisterende forpliktelser når det gjelder arbeid og miljø. Det er oftest heller ikke lagt opp til en bedre retning for harmonisering av miljø- og arbeidsmiljø-standarder. Partene er kun forpliktet til å følge egne regler på miljø og arbeid, og de internasjonale avtaler og konvensjoner de allerede har signert (Art 11.1). Avtalen minner altså partene på sine forpliktelser innenfor og utenfor avtalen.

Konkurransesavtaler som denne vil i stor grad føre til et *race to the bottom* innen konkurrerende næringer. Dette vil ikke føre til god klima- og miljøpolitikk eller gode arbeidsrettigheter.

Bestemmelsene i bærekraftkapitlet kan i praksis bli svært vanskelige å bruke fordi den stiller strenge kriterier om at miljø- og arbeidsstandarder må være ikke-diskriminerende. I Art. 11.2.3 står det "at miljø – og arbeidsstandarder ikke skal anvendes på en måte som vil utgjøre et middel til vilkårlig eller uberettiget forskjellsbehandling mellom partene eller en skjult begrensning for handel". I Art. 11.3.4 står det "...idet de søker å både verne og bevare miljøet, og å finne bedre virkemidler for å gjennomføre dette på en måte som er forenlig med deres respektive behov og hensyn på ulike nivåer i økonomisk utvikling." Dette kan føre til at bærekraftkapitlet i de fleste tilfeller ikke kan brukes, fordi handel ikke skal begrenses og trumfer andre forhold i avtalen. I praksis betyr det at internasjonal handel og økonomisk vekst er overordnet miljø og arbeidstakerrettigheter.

Så dersom Norge for eksempel stenger India ute fra markedet sitt, der India har lavere arbeidsstandarder og er mer "konkurransedyktige" eller billigere, bryter dette med noen av bestemmelsene i bærekraftkapitlet. Da kan India bruke denne artikkelen til å argumentere for at de ikke trenger å følge de norske standardene fordi de er diskriminerende eller skjulte handelshindringer, så lenge India følger sin egen lovgivning.

Formuleringer som "reaffirm" og "make efforts towards" er "mykt" juridisk språk, som i realiteten ikke forplikter partene til å implementere og ratifisere de aktuelle ILO-konvensjonene og miljøavtalene. Videre er bærekraftkapitlets bestemmelser ikke underlagt tvisteløsning. De kan dermed ikke håndheves slik resten av avtalen kan, og er i praksis ikke bindende. Det er frivillig å følge komiteens anbefalinger. Med andre ord: det får ingen reelle konsekvenser å bryte kapitlets bestemmelser.

At resultatet av konsultasjonene og partenes posisjoner er hemmelige, innebærer at folkevalgte ikke kan stille handelsbyråkratene til ansvar når de ikke har innsyn i de posisjonene de tar. Skal bærekraftskapitlet ha en funksjon bør det utvikles en prosedyre som nevnt over med konsultasjoner med partene i arbeidslivet og sivilsamfunnet i forkant av møter i Den blandede komité.

Det legges vekt på i NOU 2023:25 at handelsavtaler må "... følge den utvikling internasjonalt som i størst grad stimulerer til lavutslippsutvikling, også utover det særskilte kapittelet om miljø og bærekraftig utvikling."(s. 144). Dette er ikke noe vi ser at denne avtalen gjør. Og bærekraftskapitlet har svakt språk og er ikke bindende, dette gjør at vi er redde for at denne avtalen er dårlig for bærekraftig utvikling. NOU 2023:25 anbefaler også at alle avtaler skal ha en bærekraftsvurdering, for å se hvordan avtalen bidrar til et lavutslippssamfunn (s. 144). Dette kan vi ikke se har blitt gjort med denne avtalen.

Det er viktig at dette kapittelet ikke bare blir et kapittel som er lagt til for å se bra ut. Det må vises til faktiske grønne og sosiale tiltak og løsninger. Bærekraftig vekst og utvikling må i hovedsak gjelde for India, da EFTA-landene allerede har oppnådd en svært god levestandard.

Matsikkerhet som menneskerett: I denne avtalen ser det ikke ut til at en har gitt store konsesjoner med tanke på import av jordbruksvarer. Det ser ut til at preferanser (GSP) er bundet, der en har gitt lavere toll til utviklingsland, med unntak for noen sensitive produkter. Dette er viktig fordi India kan gå ut av GSP-gruppa og da ta med seg disse lavere tollsatser. Ellers har avtalen fulgt det som er gitt til EU på noen bearbejdede varer og WTO-kvotene på kjøtt, som også er gitt til andre.

Derimot er det oppsiktsvekkende at EFTA-landene, som alle er netto jordbruksimporterende land, ikke har anerkjent at det trengs en felles innsats for å jobbe for retten til en jordbrukspolitikk som gir anledning til nødvendige tiltak for å sikre nasjonal produksjon for nasjonalt forbruk. EFTA-landene står imot India og 90 andre fattige lands rett til såkalt Public Stockholding - der statene kan kjøpe korn fra egne bønder til en minimumspris.

Når det gjelder handel med varer, skriver Regjeringen at "For jordbruksprodukter kunne det ha vært ønskelig å få bedre markedsadgang for meieriprodukter.(s10 i Prop)". Det er viktig at norske krav om eksport av jordbruksprodukter ikke undergraver nasjonal matsikkerhet i mottakerlandet, ellers vil norske krav om tollkutt for beskyttet og subsidiert produksjon, undergrave legitimiteten for et sterkt tollvern og retten til støtte som vi jobber for innen det norske jordbruket.

Kapittel 6: Handel med tjenester

Handelskampanjen vil spesielt fremheve tre elementer i kapittelet om Handel med tjenester, og tilhørende vedlegg 6.F.4. Vi merker oss at det i hovedsak er et kapittel basert på WTO-avtalens GATS-forpliktelse og norske bindingslister.

For det første er vi positive til avtalens Art. 6.7 "Nekting av fordeler". At en part kan nekte å gi avtalens betingelser "*dersom parten påviser at tjenesten ytes av tjenesteyter som eies eller kontrolleres av personer hjemmehørende hos en ikke-part, og den nektende parten vedtar eller opprettholder tiltak med hensyn til ikke-part som **forbyr transaksjoner med tjenesteyteren, eller som ville ha blitt overtrådt eller omgått dersom fordelene ved dette kapittelet ble gitt til tjenesteyteren***" (vår utheving). Vi forstår det slik at denne artikkelen imøtekommer flere behov, både behov av sikkerhetshensyn (jfr arbeid med regelverk om investeringskontroll), og at behov for sanksjoner mot stater som driver alvorlige brudd på folkeretten, ivaretas med dette unntaket.

Samtidig finner vi ikke igjen dette unntaket i de horisontale forpliktelsene i Vedlegg 6.F.4 Del I (det som gjelder alle sektorer) .

For det andre ser vi at det i tillegg 6.F.4 til vedlegg 6.F (s 49) skrives spesielt om forståelse av datatjenester. Slik vi forstår det er det ikke gjort unntak for konkret datasikkerhet og lagring. Heller ikke for ivaretaging av datasikkerhet på sensitive områder, hverken der eller i sektorforpliktelses/bindingslistene Del II eller i de horisontale forpliktelsene Del I, er dette gjort.

For det tredje. På side 20 i vedlegg 6.F.4. om *Bemannings tjenester - utleie av arbeidskraft* er dagens unntak ikke beskrevet. Videre er det bare krav om aksjekapital etter dagens ordinære regler. Handelskampanjen lurer på hvordan ansatte/utleiet personal kan være garantert på like fot med norske. Eller innrulleres disse i det norske lønnsgarantifond mot konkurs og beskyttelse av norske trygdeordninger, da regelverket i Norge ikke er nevnt som ramme for denne sektoren.

Kapittel 7: Investeringsfremme og samarbeid

Vi merker oss at denne avtalen ikke inneholder en Investor-Stat-tvisteløsningsmekanisme, som i andre avtaler utgjør en stor demokratisk risiko. Dette ser vi både gjennom Snøkrabbesaken som Norge har blitt rammet av og vårt Statlige investeringsfond, Norfund, som nå bruker det mot demokratiske vedtak i Honduras. Dette er et viktig framskritt.

Nytt i denne avtalen er at EFTA-landene skal tilstrebe å øke investeringene i India med 50 milliarder USD innen 10 år, og i tillegg 50 milliarder USD innen de etterfølgende 5 årene. EFTA skal også skape 1 million jobber innen 15 år knyttet til utenlandske direkteinvesteringer.

Her gjelder ikke statlige investeringsfond og pensjonsfond (note 9), men det nevnes mange ulike aktiviteter som partene kan ta i bruk for å nå disse målene. For eksempel å utvikle programmer for å identifisere hindre og muligheter for investeringer med fokus på sektorer med høyverdiskaping og fremme et miljø for teknologisamarbeid. Videre i note 6, står det at hvis investor ikke har "substantial business activity" i EFTA-staten, men bare kanalisere investeringen gjennom EFTA, så regnes det ikke som en EFTA-investering (Artikkel 7.2).

Det spesifiseres igjen at teknologisamarbeid ikke innebærer et krav om teknologioverføring. Det er ingen begrensninger om ytelseskrav, lokalt innhold eller *joint ventures*, ut over det som gjelder i WTO-avtalene. Det betyr at det kan legges til rette for frivillige avtaler i det private næringslivet. Dermed fører ikke artikler i denne avtalen til noen grad av oppfølging av FNs avtaler om nødvendig teknologioverføring for utviklings- eller klimaformål. På den positive siden er det ikke lagt inn noen forbud i avtalen mot å kreve teknologioverføring.

Til tross for intensjoner om direkteinvesteringer, så hjelper ikke denne avtalen til at investeringene fører til faktisk utvikling på bakken. India har liten mulighet til å sette krav til utenlandske investeringer gjennom avtalen. For å få til utvikling og industriutvikling er det viktig med teknologioverføring som tilpasses lokale forhold. Det er ofte tilfellet at store deler av overskudd, skatt og kunnskap blir liggende utenfor landet hvor direkteinvesteringer finner sted. EFTA-landene og deres bedrifter har her et ansvar som det er viktig å understreke. Det

er viktig at disse investeringene har et sterkt grunnlag i bærekraftskapitlet og tar klima, miljø, menneske- og arbeidsrettigheter på alvor. Det er viktig at partene i avtalen anerkjenner betydningen av næringslivets samfunnsansvar og følger opp dette i Den blandede komité (Art. 13). Resultat av slike konsultasjoner bør kunne føre til forhandlinger der det utvikles strengere krav til investorer.

Kapittel 8: Immaterialrettslig vern

Det har vært et krav fra legemiddelindustrien i EFTA-land at India skal innføre regler som ville gjort det vanskeligere for kopiprodusenter av legemidler å få kopimedisin ut på markedet. Heldigvis er dette fjernet fra den endelige avtalen.

Det er gledelig å se at EFTA denne gangen har vist til TRIPS-artikler og ikke lagt inn omfattende såkalte TRIPS+ elementer, som har vært krav fra Sveits i tidligere avtaleutkast. Det er også positivt at EFTA har gått med på å gå bort fra kravet om at alle parter må signere/bli medlem av UPOV. Det å pålegge land å skrive under på strengere avtaler enn man selv har gjort, som ligger i mange andre EFTA-avtaler, er ikke riktig. Videre skaper UPOV-reglementet store hindringer for bondens rettigheter, spesielt med tanke på matsikkerhet, da bønder kan hindres i å lagre, dele eller å bruke frø fra forrige års avling.

Vi merker oss også at EFTA i en tidligere tekst (Vedlegg 8A) hadde inkludert en paragraf under *Fortrolig Informasjon* om data-eksklusivitet. Denne er nå tatt ut, dette er bra. Data-eksklusivitet undergraver selve patentinstituttet der deling av informasjon gis i bytte mot en periodevis monopol-rettighet.

Vi ser likevel at det er lagt inn en setning i et annet annex (Records of Understanding) om at partene skal gå i konsultasjon ett år etter avtalen er trådt i kraft for å diskutere *temaer relatert til beskyttelse av fortrolige opplysninger (undisclosed information)*. Det er vagt formulert, men vi tolker det som at spesielt Sveits' farmasøytiske og life science-industri ønsker å få inn 'data eksklusivitet' i avtalen.

I og med at India selv har en farmasøytisk industri som er viktig for mange utviklingsland, inkludert India selv, merker vi oss at framfor å gi opp rettigheter under TRIPS i WTO så står det at "bestemmelsene i dette vedlegg skal ikke berøre Doha-erklæringen om TRIPS-avtalen og folkehelsen" (Art. 3 i vedlegg 8A). Dette er bra. Videre står det at landene skal implementere TRIPS artikkel 31*bis*, som tillater eksport av legemidler under tvangslisens.

India har også i hele WTOs historie vært forkjemper for at tradisjonell kunnskap skal erkjennes/kompenseres i immaterielle rettigheter. I artikkel 3 står det at hvis det blir en avtale om dette i WIPO, skal handelsavtalen revideres med mål om å gjøre den kompatibel med en ny WIPO avtale.

Kapittel 12: Tvisteløsning

Som vi skrev under innledende kommentarer er det positivt at avtalens eventuelle tvister føres med bare partene til avtalen - stat-til-stat-tvisteløsning.

Kapittel 13: Institusjonelle bestemmelser

Vi vil igjen legge vekt på at det i sammenheng med møter i Den blandede komité (Art. 13.1.) må opprettes rutiner med konsultasjoner i forkant, både med partene i arbeidslivet og sivilsamfunnet. På denne måten kan det følges opp at intensjonene i avtalen med å følge ILOs kjernekonvensjoner, FN-forpliktelser og nasjonale lovverk, som nevnt i artikkel 11.1, etterleves. Det kan kanskje oppveie for den manglende tvisteløsningsbeskyttelsen for bærekraftskapittelet.

Handelskampanjen merker seg sitat fra Næringsminister Vestre i Frifagbevegelse (11.3.24):

- *“Avtalen har mekanismer for dette, blant annet en komité som jobber med de spørsmålene. Og fordelene med en handelsavtale er at den har en plattform, og landene har forpliktelser etter noen standarder. Det betyr at hvis vi ser at de standardene ikke overholdes, kan vi diskutere det som en del av oppfølgingen av avtalen”,* sier Jan Christian Vestre til Fri Fagbevegelse.
- *“Vi kommer til å adressere de spørsmålene framover, ja. Også er det viktig for oss at det er aller første gang India skriver under en handelsavtale med de forpliktelsene. De mener alvor, og gjennomfører for tiden store reformer”,* legger han til.

Kilder utover lovteksten med vedlegg:

Frifagbevegelse, 11.03.24 -

https://frifagbevegelse.no/nyheter/ny-handelsavtale-med-india-trygger-arbeidsplassene-til-alexander-og-kollegene-6.158.1033647.44cba77e32?utm_campaign=N%C3%A5+slipper+Dasash+%C3%A5+jobbe+p%C3%A5+s%C3%B8ppeldynga&utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_term=LES+MER&utm_content=N%C3%A5+slipper+Dasash+%C3%A5+jobbe+p%C3%A5+s%C3%B8ppeldynga+eNSmS0_f3XxLEqAOk1rUZA

EFTA Trade Statistics - <https://trade.efta.int/#/country-graph/NO/IN/2022/HS2>